

## مهر در اسلام

ازدواج موضوع مهمی است که برای هر پسر و دختر جوانی مطرح می‌شود، هر جوانی با ازدواج فکر می‌کند و در رؤیاهای شیرین خود شریکی برای زندگی می‌جوید و مهر نیز یکی از ارکان بسیار است و گوئی یکی از مراسم و مقدمات زناشویی است که بصورت‌های مختلفاً انجام می‌گیرد و گاهی جنجالها به پا می‌کند.

از بررسی موضوع آمارهاییکه راجع باقر این نوع منادیه و سرسام آورده مهر در ازدواج‌های کنونی در سالهای اخیر در شماره‌های گذشته از نظر جوانان گرامی گذرانیم این نتیجه کلی بیست می‌آید که مسأله مهر از مسیر اصلی و طبیعی خود خارج شده، یادرجال افراط است یا در حال تقریب، بهین ترتیب که یا اصولاً نوعی مهر در عقد ازدواج نشده آنرا بدون مهر بر گزار می‌کنند، چنانکه در سال پیش ۷۶۳ دختر بدون مهر میخواستند و هر رفتنند یا ازدواج‌ها صورت معامله و داد و ستد بخود گرفته، و برای آن مهرهای سنگین و کم‌شکل قرار میدهند و چنانکه گفتیم نظیر این گونه افراطها و تقریبات در مورد مهر در میان پیروان بعضی از ادیان (زردشتی و مسیحی و یهودی) نیز در پستل جوانان مشاهده می‌شود که آنان نیز بدون مهر در ازدواج‌های مسیحیان و زرتشتیان و قرار دادن مهرهای سنگین در ازدواج‌های یهودیان رنگ مذهبی بخود دارد.

ولی اسلام در میان این افراطها و تقریبات در مورد مهر، بخواه عادلانه و منطقی و فرمول خاصی را در پیش گرفته است که قابل تطبیق با هر نوع ازدواج بوده مطابق هر نوع شرائط شروع که زن و شوهر و خانواده‌های آنها دارنمی‌باشد، و بدین طریق سعادت خانواده‌ها را از نظر دور

ناشسته و جلوه‌های مختلفی را که ممکن است از ناحیه مهر میلان زن و شوهر بروز کند مذکور است. و آن فرمول خاص در دو جمله زیر خلاصه می‌شود:

اسلام اختیار تعیین مهر را بخود زن و شوهر و توافق بین خانواده‌های آنها قرار داده است و در همین حال بابت استودات اکیدی از افزایش مهر و خروج آن از مسیر اصلی و بی‌بسی خویش‌جلو گیری کرده است.

ممکن است به ذهن بعضی از خوانندگان این سؤال مطرح کند که: اسلام با این فرمول چگونه بقای خانواده‌ها را تضمین کرده و از اختلاف‌های ناشی از تعیین مهر جلوگیری کرده است؟

در جواب این سؤال اجمالاً یادآور می‌شویم که خانواده‌ها شش‌زون گوناگون و حیثیت‌های مختلفی دارند، اسلام هرگز نمیخواهد برخلاف بی‌ثبات‌های مختلف خانواده‌ها عملی انجام دهد و لذا مقدار تعیین المهر را برای مهر تعیین نموده است و تعیین آنرا بشوفاق و تراهی زن و شوهر و خانواده‌هایشان واگذار کرده است و باین طریق برای حیثیت‌های مختلف خانواده‌ها احترام قائل شده و با آداب و عادات مشروع مختلف مجالی همراهی میکند و جعل قانون مهر المثل (یعنی سراجیه باقوام و خویشان زن) در مورد کسانی که بدون ذکر مهر ازدواج کرده‌اند معتبر، بر همین اساس است چنانکه مهری ملزم را نیز در برابر حقوق خانواده مثل نفقه و در بعضی از قوانین مربوط به تقاضای خانواده نیز قابل عمل می‌داند و مادیاتی شماره‌های آینده از آن سخن خواهیم گفت.

ولی چون ممکن است بعضی از خانواده‌ها بابت توان‌های مختلف و در اثر عواملی که در شماره گذشته پیرخی از آنها اشاره کردیم، از شش‌زون خانوادگی خود خارج شده مهرهایی سنگین و گهر شکن در عقد ازدواج قرار دهند که بوجه مالی مرد قدرت تحمل آنرا ندارد و بخواهند موجب رنج دادن مرد گردند و آنرا تحمیلی بر خود بدانند و در نتیجه موجب رنج و انواع اختلاف‌های خانوادگی گردد. اسلام برای جلوگیری از این اختلاف‌ها و مشکلات خانوادگی و انحلال آنها، دستور دانی اکید صادر کرده و طرفی مختلف بین تحریر شرازی و اساسات روحی و باطنی و ملاحظه زندگی آینده خانوادگی و ملائمت آن از افزایش مهر در ازدواج‌ها جلوگیری می‌کند و مایلند روایت از این ماده حدیث که در این باره از پیشوایان مذهبی اسلام وارد شده است از باب نمونه در اینجا ذکر می‌کنیم (۱)

ادامام باقر (ع) روایت شده است که فرمود: «من برکة المرأة قلة مهرها ومن شؤنها

(۱) وسائل باب استحباب قلة المهر و کراهة کثرة حدیث ۸

کثرة مهرها، یعنی زنان با برکت‌ذاتی هستند که مهر آنها کم باشد و زنان شوم و بدبین زنان هستند که مهر آنها (از حد متعارف) زیادتر باشد.

بزرگ باین مضمون روایات کثیری در کتب معتبر اخبار وارد شده است که همه آنها در این امر مشترک می‌باشند که برکت و خیر را در کمی مهر میداند و ازدواج‌هایی را که همراه با مهرهای سنگین بوده و بر بوجه مالی مرد تحمیلی باشد، مبارک می‌داند و بر عکس ازدواج‌هایی را که دارای مهرهای سنگین و گهر شکن باشد مبارک ندانسته، بدبین و بدون برکت می‌داند.

حالب توجه اینکه در بعضی از روایات جهت و علت عدم سنگینی مهر نیز ذکر شده است چنانکه شیخ صدوق در حسان از علی (ع) چنین نقل می‌کند: «عن علی (ع) قال لاتعالوا بمهور الساعق کون عداوة» (۱) یعنی در مهرهای زنان زیاده روی نکنید و برای زنان مهرهای سنگین قرار ندهید زیرا این کار موجب عداوت می‌شود.

چنانکه خوانندگان ملاحظه می‌کنند علی (ع) باین بیان شیوایی از بزرگترین ضررهای قراردادن مهر سنگین را ب مردم گوشزد می‌کند و آن، روزه عداوت و رنج و ناراحتی برای شوهران است زیرا شوهری که خود را در زیر دین سنگینی که از ناحیه ازدواج بازش بر او پیدا شده ببیند، در دل احساس ناراحتی و عداوت و کینه نسبت به همسرش و خانواده و همسایگانش دارد و در نتیجه بجای اینکه پیمان زناشویی برای زن و شوهر آغاز یک زندگی شیرین و خراب باشد تبدیل یک کانون اختلاف و ناراحتی و عصبانیت و عداوت می‌گردد آسانوار است اسباب با تقاضای مهری که موجب خرد و دلخوشی و لذت خانواده‌ها می‌باشد کانون گرم خانوادگی را می‌توانیم سوزانی کرده و همواره در بدبختی و ناراحتی بسر برد و یا مجبور شود کانون پر از مهر خانواده را بیزیرد؟

وسائل باب استحباب قلة المهر و کراهة کثرة حدیث ۱۲

### عقل و مسئولیت

امام باقر (ع) می‌فرماید: ان الله تبارک و تعالی یحاسب الناس علی قدر ما آتاهم من العقول فی دار الدنيا  
هر کس بمقدار عقل و خردی که خدا به او داده است مورد بازخواست واقع می‌شود.

بحار جلد ۱ صفحه ۳۶